

เยือนพี่น้องชาวไทยลื้อ...ที่สิบสองปันนา

ผ.ศ.ยงยุทธ บุราสิทธิ์

เมื่อไม่นานมานี้ คณะอาจารย์ของสาขาวิชาวัฒนธรรมและการพัฒนา ได้มีโอกาสไปเยี่ยมเยือนพี่น้องชาวไทยลื้อที่สิบสองปันนา(สิบสองพันนา=คนไทลื้อ จะออกเสียง พ เป็น ป) ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อทำวิจัยร่วมกันกับสถาบันสังคมศาสตร์ยูนนาน เมืองคุนหมิง (Yunnan Academic of Social Science : YASS) หลังจากที่เรา ได้เสร็จสิ้นภารกิจทางวิชาการร่วมกับทางจีนที่แสนจะสนุกสนานแล้ว ก็มีโปรแกรมที่จะเดินทางไปเยี่ยมพี่น้องชาวไทยลื้อ ที่สิบสองปันนา ซึ่งอยู่ห่างจากเมืองคุนหมิง ประมาณ 1 ชม.(โดยเครื่องบิน) ทั้งนี้ด้วยความอนุเคราะห์ของคุณวิชัย วิทยฐานะกรณ์ นักธุรกิจชาวไทยที่ไปลงทุนที่นั่นและท่านมีส่วนเป็นอย่างมากในการหาแนวทางสร้างเสริมสัมพันธภาพ ระหว่างไทย-จีน ให้มีความแน่นแฟ้นกันมากยิ่งขึ้น พวกเรานั่งเครื่องบินโลว์คอสต์ ออกจากเมืองคุนหมิง ตอนเกือบหกทุ่ม เพราะเป็นสายการบินราคาถูก จึงออกคึกๆ คนแน่นเต็มลำ ตอนมาถึงสนามบิน นึกว่าสถานีขนส่งหมอซิด เพราะคน(จีน) แน่นเต็มไปหมด ส่งเสียงโห่ร้องเต็มสนามบิน(วุ่นวายดีแท้ๆ ผู้เขียนถือว่าเป็นวัฒนธรรมที่มีเสน่ห์อย่างหนึ่งของคนจีน ที่เจอกันต้องทักทายกันด้วยเสียงอันดัง ฟังชัด) สังเกตดูที่สนามบินไม่เห็นฝรั่งหรือคนผิวขาว หรือนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นคนจีนเกือบหมด ตอนนั่งรถที่ห้องพัสดุโดยสาร จะมีป้ายแสดงชื่อเมืองที่เครื่องบินจะออกเดินทาง เป็นภาษาจีนและอังกฤษ ซึ่งผู้เขียนนั่งถ่างตารอว่าเมื่อไหร่ตัวหนังสือสิบสองปันนาจะขึ้น โชว์เสียดี (Xishuangbanna) นั่งรถตั้งนาน เห็นแต่คำว่า Banna เลยถามคนข้างๆว่าสิบสองปันนา ใช่หรือไม่ ซึ่งเขาตอบว่าใช่ ทำเอาเกือบตกเครื่องบินเหมือนกัน เพราะการเขียนชื่อย่อ ไม่เต็มคำของสนามบินนี้เอง คังนั้นใครที่จะไปต้องระวังตกเครื่องด้วย

ความโกลาหล ที่สนามบินเมืองคุนหมิง

พวกเราถึงเมืองเซียงรุ่ง(หรือที่ภาษาจีน เรียกว่า จิ่งหง) เมืองเอกของสิบสองปันนา ตอนเกือบตีสอง ความมืดสลัวเห็นตัวเมืองข้างล่างแสงไฟแวบๆแวมๆ ทำให้นึกถึงเมืองเซียงราย หรือลำปางอะไรประมาณนั้น จนเครื่องลงจอดสนิท เกือบชดชานชลาสนามบิน ผู้โดยสารต้องเดินลงไปที่ห้องผู้โดยสารขาออก ทำการรับกระเป๋า (ซึ่งใช้เวลาานพอสมควร กว่าจะหลุดออกจากสนามบินได้)และนั่งรถเข้าโรงแรมที่พัก ซึ่งอยู่ในตัวเมืองเซียงรุ่ง

เมืองเซียงรุ่ง เป็นเมืองหลวงหรือเมืองเอกของสิบสองปันนา จากข้อมูลพบว่ามีชาวไทลื้อ เป็นประชากรหลักและมีชนเผ่าต่างๆอาศัยอยู่อีกเป็นจำนวนมาก สภาพในตัวเมืองปลูกต้นไม้ร่มรื่น ทั้งเกาะกลางถนนและสองข้างทาง สวยงามเป็นระเบียบและยังไม่มีตึกสูงๆ มากนัก บ้านเมืองน่าอยู่ ร่มรื่นดี แต่สิ่งที่พวกเราไปเจอแล้วเกิดการช็อคทางวัฒนธรรม (Culture Shock) คือตามหลังคาโรงแรมหรือตึกแถวใหม่ๆ จะประดับประดาแบบหลังคาโบสถ์ วิหาร จนพวกเราแยกไม่ออก นึกว่าเมืองนี้เต็มไปด้วยวัดวาอาราม ตอนเช้าพวกเราไปนั่งทานข้าวต้มแถวหน้าโรงแรม เห็นพระภิกษุเดินแถวบิณฑบาต ยาวเหยียด (ประมาณว่า

เหมือนหลวงพระบาง) แต่สังเกตว่าไม่ค่อยมีคนใส่บาตร สักพักเห็นมีพระรูปหนึ่งเดินจีวรปลิว แดกแถวมาซื้อข้าวต้มใส่ถุง ที่ร้านหน้าตาเฉย ทำเอาพวกเราอ้าปากค้างคาช้อนข้าวต้ม นี่เกิดอะไรขึ้นกับเมืองนี้ !

การแสดงชุด “เมือง..พาราณสี” ที่โรงละครเมืองเชียงใหม่

ผู้เขียนชักเริ่มสนุกกับความต่างทางวัฒนธรรมของที่นี่เสียแล้วชิ ตกกลางคืนพวกเราเข้าไปชมละคร ชื่อ โรงละครเมืองพาราณสี ยิ่งตลึงงันเข้าไปอีก กับชุดแรกของการเปิดฉากการแสดง (เหมือนที่โรงละครทิฟฟานี่ พัทยา ที่ใช้นางรำหลากหลายเปิดฉากเมืองพัทยา) แต่ที่นี่ใช้การแสดงของพระ มาเปิดฉากโดยพิธีกรสาวสวยจะออกมาแนะนำพระ ที่เป็นหัวหน้านักแสดง ในขณะที่แนะนำก็มีการจับแขน/ลูบไหล่หลังไปมาด้วย การแสดงฉากนี้ใช้พระล้วนๆ(คงแต่งเลียนแบบ) มีการแสดงแบบพระเส้าหลิน พวกฝึกมวย วิทยายุทธต่างๆ พร้อมกับแสงสีตระการตา แต่พวกเราที่เป็นคนไทย อาจะรับกับฉากการแสดงนี้ได้ยาก เพราะวัฒนธรรมที่ต่างกันนั่นเอง (มีลูกศิษย์เล่าว่า เคยพาคณะพระสงฆ์จากเมืองไทย ไปชมการแสดงที่นั่น หลังจากการแสดงเลิก พระสงฆ์กลุ่มนี้เดินออกมาจากโรงละคร มีคนมาขอถ่ายรูป กอดหน้า กอดหลังพระเป็นจำนวนมาก ประมาณว่า... **ลือแสดงได้เก่งมาก !!!**) มีสิ่งที่น่าสนใจในโรงละคร ที่ผู้เขียนสังเกตเห็นแล้ว ออคภูมิใจไม่ได้ คือมีตัวอักษรภาษาไทย ขึ้นป้ายบอกฉากการแสดงแต่ละฉาก (ซึ่งมีภาษาจีน อังกฤษ และไทย) ถึงแม้จะเป็นภาษาไทย ที่เขียนผิดๆ ถูกๆ บ้าง แต่เราก็ออดภูมิใจไม่ได้ ในฐานะที่เป็นเจ้าของภาษา แม้

ตามร้านอาหารหลายแห่งในเมือง ก็เขียนป้ายชื่อร้านเป็นภาษาไทยกำกับไว้เช่นเดียวกัน แสดงว่ามีคนไทยเข้ามาเที่ยวเมืองนี้เป็นจำนวนมาก เพราะปัจจุบันด้วยเส้นทางรถยนต์ที่แสนจะสะดวก จากเมืองเซียงของ ผ่านลาว เข้ามาเซียงรุ่ง ใช้เวลาเดินทางไม่นานก็ถึงแล้ว

ป้ายร้านอาหารไทย แม้จะเขียน ตัว ㅎ ไม่ถูก แต่ก็ตั้งใจให้เห็นภาษาไทยที่นั่น

ที่เซียงรุ่ง มีวิทยาลัยที่เปิดสอนภาษาไทย ในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งพวกเราได้เข้าไปเยี่ยมชมและได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกับอาจารย์ที่นั่น พบว่านักเรียนที่นี่ให้ความสนใจในการเรียนภาษาไทยเป็นจำนวนมาก เปิดหลายห้องเรียน และในปีสุดท้ายจะต้องไปเรียนที่เมืองไทยอีก 1 ปี ผลจากการไปของพวกเราในครั้งนี้ ได้อาจารย์ชาวจีนของวิทยาลัยเทคนิคเมืองเซียงรุ่ง มาเรียนภาษาไทยที่สถาบันฯ จำนวน 3 ท่าน เป็นเวลา 1 เดือน และมีอาจารย์อีกท่านหนึ่งตั้งใจ จึงขอเรียนต่อปริญญาโท สาขาวัฒนธรรมและการพัฒนา ร่วมกับนักศึกษาชาวจีน จากเมืองคุนหมิงอีก 2 ท่าน

ไม่ใช่ที่แพร่หรือน่าน แต่ที่นี่คือเมืองกาหลันป่า สิบสองปันนา กับแม่เต่า ชาวไทลื้อ(อายุ 75 ปี) ที่สื่อสารด้วยภาษาไทยกันรู้เรื่อง ด้านหลังเป็นวัดวาอารามของพี่น้องชาวไทลื้อ ที่สวยงามไม่แพ้บ้านเรา แม่เต่าขายของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยวที่ตีตัวเข้ามาชมหมู่บ้าน ช่วงที่พวกเราไปได้รับความอนุเคราะห์จากไกด์ท้องถิ่น พาพวกเราอ้อมเข้าทางด้านหลังของหมู่บ้านที่ไม่ต้องเสียเงิน เห็นผู้สูงอายุหลายท่านยังทำงานขายของเล็กๆ น้อยๆ และมีสมาคมกันแถวบริเวณหน้าวัด จับกลุ่มพูดคุยกันอย่างมีความสุข ราคาถูกปัดหรือพวงมาลัยที่เห็น เส้นละ 5-10 เท่านั้น ถ้าเป็นคนไทยก็ลดให้อีก แม่เต่าบอกว่า “เราเป็นพี่น้องไท เหมือนกัน” ฟังแล้วรู้สึกอบอุ่น เหมือนกับมาเยี่ยมญาติผู้ใหญ่

สาวชาวไทลื้อ สิบสองปันนา ที่พาคณะไปเยี่ยมหมู่บ้าน

พระสงฆ์ ไทลื้อ ในหมู่บ้านกาหลันป่า นั้งขายของที่ระลึก จำพวกกำไล หรือลูกปัดต่างๆ เหมือนกับที่เห็นตามวัดวาอารามของเราโดยทั่วๆ ไป ที่วัดนี้เห็นนักท่องเที่ยวคนไทยมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก จากการสอบถามได้ความว่าคนไทยมาเที่ยวมากในช่วงปีใหม่ เรื่อยยาวไปถึงช่วงสงกรานต์ เพราะที่นี้ก็มีประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ ของชาวไทลื้อที่คล้ายคลึงกันกับบ้านเรา เพราะส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ นิกายเถรวาทเช่นเดียวกัน จะสังเกตเห็นตามหมู่บ้านชาวไทลื้อยังมีวัดวาอาราม เกือบทุกแห่งเท่าที่ผู้เขียนได้พูดคุยกับพระหลายรูป พบว่ามีพระไทลื้อได้เข้ามาศึกษาพระธรรมวินัย ตามวัดต่างๆ ทางภาคเหนือเช่นเชียงใหม่ เชียงราย และมีอีกจำนวนหนึ่งที่ได้รับทุนมาศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยสงฆ์ เช่นมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย เป็นต้น

อาหารชาวไทยลื้อ สิบสองปันนา ก็จะเหมือนกับอาหารชาวไทยลื้อที่บ้านเรา มีผัก ปลา ห่อหมกปลา แกงผัก (ต้มจืด) และทานข้าวเหนียวเหมือนกัน อร่อยๆ มากๆ (ชอบอก) พวกเราไปถึงตอนบ่ายโมง กำลังหิวอย่างแรง พอเดินเข้าเขตบ้านได้กลิ่นหอมจากเตาไฟในครัว ซึ่งยังใช้เตาด่านในการปรุงอาหารต่างๆ

ขณะที่พวกเรา นั่งทานอาหารชาวไทยลื้อ ด้วยความเพลิดเพลิน ถูกปาก หลังจากที่ทานแต่อาหารจีนมาหลายมื้อ นั่งทานกันแบบขันโตกทางเหนือ หมดข้าวเหนียวไปคนละหลายจาน ใช้ตะเกียบแบบจีน แอ้มมี

น้ำชาร้อนๆ ที่มีชื่อเสียงของยูนนาน จิบตบท้ายทำให้ท้องไม่อืด นี่คือนิยมปัญญาของชาวไทลื้อ ผสมผสานกับภูมิปัญญาจีน ได้อย่างลงตัว

บ้านเรือนชาวไทลื้อที่สิบสองปันนา ถ้าเอาผ้าปิดตาแล้วไปปล่อยไว้ นึกว่าอยู่เมืองพะเยาหรือเชียงคำ การปลูกบ้านส่วนหนึ่ง ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาล ให้คงความดั้งเดิมไว้ บางหลังทำเป็นบ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยวในราคาถูก ซึ่งเจ้าของบ้านไทลื้อ ได้เชื้อเชิญพวกเราขึ้นไปเยือนด้วยภาษาไทลื้อ ฟังกันรู้เรื่องทุกอย่าง แถมชวนให้พวกเราค้างที่นี้ด้วย ชาวบ้านหลายคนอยากให้มีการเปิดการเรียน การสอนภาษาไทยในหมู่บ้าน เพราะลูกหลานจะได้เรียนภาษาไทยจากเจ้าของภาษาโดยตรง เพื่อไว้ต้อนรับพี่น้องคนไทยที่เข้าไปท่องเที่ยวในหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก (พวกเราเลยคิดการณ์กันว่า อาจจะพานักศึกษาของสถาบันฯ มาลงภาคสนามที่นี้ เพราะมีประเด็นที่น่าศึกษาหลายเรื่อง)

และยังมีอีกหลายๆเรื่อง หลายๆ สถานที่ ที่น่าสนใจเกี่ยวกับพี่น้องชาวไทยลื้อในเมืองจีน ต้องไป
เห็นด้วยตาตนเอง ซึ่งทางสถาบันฯ มีนโยบายที่จะจัดพาคณะผู้สนใจ เดินทางไปเยี่ยมชมพี่น้องชาวไทย ลื้อ ตาม
ประเทศต่างๆในแถบเอเชีย...โปรดติดตาม++++